

Reiseberetning fra Adjunkt K. Lossius.

Til

direktionen for det kgl. norske videnskabers selskab i Trondhjem.

Med bidrag af videnskabselskabets stipendium for arkæologiske undersøgelser foretog jeg i sommer en befarung af Akerø, Frænen og Bud præstegjelde i Romsdalen, hvorom jeg her ved ærbødigst tillader mig at afgive beretning.

Det lykkedes mig kun at opspore meget faa oldsager, som jeg kunde indkøbe for selskabets samling. De fleste fund, som nutildags gjøres, bliver nemlig strax opkjøbte af omreisende handelskarle, hvoraf en ikke ringe mængde driver antikvitetshandel som mere eller mindre udelukkende geschæft. Paa adskillige steder berettes der om saaledes afhændede fund fra de senere aar; men naar undtages et, der maaske er bleven indsendt gjennem øvrigheden til universitetet (se nedenfor under Eikrem i Akerø pgd.), har jeg ikke af de trykte fundfortegnelser fra vore samlinger kunnet se, at et eneste er indkommet til noget museum, og det uagtet kjøberne pleiede at sige, at de reiste for et saadant. Naar vil bønderne lære at gjøre sig den ringe umag at sende jordfundne oldsager ind til museerne?

Akerø prestegjeld. Oterøen. Paa gaarden Misund erhvervede jeg en spydspids af flint, der sagdes funden i en stenhaug sammen med en lignende, der var solgt til en opkøber. Her ligger muligens et par langhauger strax nedenfor veien n. for huse, og paa Misundbakken er nogle runde hauger, maaske gamle grave.

Raknes. I en røs skal der for ca. en menneskealder siden være fundet en lerurne med aske. Ogsaa her var en spydod af flint solgt.

Rakvaag. Paa pladsen Døften var for nogle aar siden et flintspyd fundet ved torvtagning og antoges at være afhændet; i ethvert fald fandtes det ikke længere paa stedet.

Paa søndre Sundsbø var fundet en pilespids af graa skifer, som antoges at være i behold, skjønt den ikke kunde gjenfindes ved min nærværelse.

Paa Aukratangen paa øen **Gossen**, hvor Akerø hovedkirke ligger, skulde ligeledes en flintod være funden og solgt.

Eikrem. Her findes nogle gravhauger, i en af hvilke det i aarsberetning fra foreningen til norske fortidsmindesmerkens beva- ring for 1879 p. 201 omtalte yngre jernalders fund blev gjort.

Krognes. For ca. 20 aar siden blev her udkastet en røs, hvori havde staaet en sten 2 al. over og 1 al. nede i jorden; men intet fund var gjort.

Frænen prestegjeld. Paa gaarden Gjendem opbevares en kaaarde fra nyere tid med krummet parerstang og tung jernknap i enden af haandtaget.

Hesta. En stor kniv af jern var funden i jorden, 35 cm. lang; den var tveegget ved spidsen og havde tange; fra nyere tid. — Et mindre og et større, rundt stykke flint var fundet ude i marken.

Aure. En jernøk var funden ved brydning af nyland, men senere tabt.

Dale. En kantet flintklump skulde være funden i auren.

Foken. Her sagdes en spydspids, sandsynligvis af ski- fer, at være funden; men dens senere skjæbne kjendtes ikke. — Der antoges at være en gravhaug ved stranden.

Kjørsvik. I en torvmyr skal være fundet en spydspids af flint, der er solgt.

Thornes. For omtrent 5 aar siden fandtes i en myr en ligkiste, hvori endel ben samt en tollekniv, beltebeslag &c.; sand- synligvis er her en selvmorder bleven begravet (i 1732 vilde sag- net vide). Kisten blev nedsat paa kirkegaarden.

Bud prestegjeld. Vesta. Runde og kantede flintstykker er fundne i en myr. — Paa bunden af en saadan har man ogsaa fundet en sko af læder, der skulde have været anderledes sømmet end nu brugeligt. Den er bleven tilintetgjort.

Nedre Gule. I et af store heller opført gravkammer var fundet et brudstykke af et sverd af jern fra yngre jernalder, som jeg erhvervede.

Kalsvik. I en myr findes her afhugne og tilspidsede træpæle af den saa hyppig i myrer paatruftne slags. For ca. 80 aar siden skal her være fundet et par armringe (af guld?), som blev bragte til Bergen for at undersøges, uden at man senere har hørt noget om dem.

Mellem Bud og Fagerviken, ca. 2 km. nordenfor Bud kirke, er der i det flade berg, hvorover veien gaar, og tildels i selve hjulsporet, indhugget en indskrift, hvori der synes at kunne skjelnes et par runer (**R** og **X**?); men den er adskillig utydelig og delvis meget slidt af færdselen, ligesom der er flere naturlige streger i fjeldet, saa at det i ethvert fald er vanskeligt at afgjøre, hvad der skyldes naturen, og hvad menneskehaand.

Husstad. Dybt i en myr er fundet en „hugstabe“ og fliser af træ, muligens af lignende pæle som ovenfor under Kalsvik omtalt. — En spydspids af jern skal være funden for en tid siden, uden at nærmere fundomstændigheder vidstes. — Et godt stykke fra søen paa en slette, kaldet „Reitan,“ hvor skytterlaget har sin skydebane, er der en samling græsgroede røser, i en af hvilke skal være fundet en „kjæde,“ uvist af hvad slags metal. — Om borganlægget paa Aslakssteinen (norske fornlevn. p. 547 og aarsb. 1877 p. 235) blev det fortalt, at det skrev sig fra kong Eystein, hvilket sagn dog ikke behøver at tillægges nogen vægt, da det jo er tilbøieligt til at henføre alt til en notorisk berømt personlighed paa et sted, selv om tingen eller begivenheden tilhører en ganske anden tid.

Bendalen. I en grue var indmuret en sten, som skulde være funden paa en grav og senere i mange aar være bleven brugt til trappesten paa en af Husstadgaardene. Da den antoges at være en runesten, lod jeg den rive ud af muren, hvortil eieren var me-

get villig, da den antoges ikke at være uden skyld i den megen sygdom, som i den senere tid havde hersket paa gaarden. Den befandtes da at være en middelaldersk gravsten med gothiske ornament, der dog var saagodtsom afslidte med undtagelse af endel af en spidsbue i den ene ende. Nogen inskription saaes der nu ikke spor af. Muligens dette er den samme sten, som Klüwer omtaler (norske Mindesmærker p. 127): „Udenfor døren paa gaarden Husstad ligger en graa ligsten, hvorpaa har været en munkeinskription, som nu er ulæselig.“

Malefeten. Et stykke rund flint med kalkhylster skal være fundet i en stenrøs; ligesaa en beltespænde, som er tabt. — Af den store samling røser lod jeg her udgrave 10, som indeholdt oldsager næsten udelukkende fra yngre jernalder, mest jernsager samt endel glasperler; de er overleverede til selskabets oldsagsamling, og nærmere redegjørelse for udgravningen er afgiven til den trondhjemske filialafdeling af foreningen til norske fortidsmindesmerkers bevaring, for hvis regning den foretoges.

Male. I den myr, hvor de til oldsagsamlingen tidligere indsendte flintøxer er fundne, har man ogsaa stødt paa andre (ubearbejdede) flintstykker samt rester af træstør. — En mindre spydspids af flint troedes at være i behold.

Nerland. Der fortaltes om fund af en messinggjenstand i den sydligste af de herværende 4 store stenrøser (omtalte af Bendixen i aarsb. 1878 p. 89); men det viste sig at være et af de almindelige laasbeslag med bøile fra dette aarhundrede til *en løslomme; det var fundet nede ved jorden i den yderste rand af røsen. Denne røs var nylig delvis bleven udkastet; den viste sig at have haft gravkammer, muret af kuppelsten og dækket oventil af en helle, medens bunden var bedækket med smaasten. Intet fund blev dog gjort. En lignende flad helle sees ogsaa nede i toppen af den nordligste røs.

Sluttelig tillader jeg mig at aflægge min ærbødige tak for det erholdte stipendium.

Trondhjem den 15de januar 1891.

Ærbødigst

K. Lossius.